

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to re-publish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 29. března 2016 ve věci č. 47082/12 – *Paić proti Chorvatsku*

Senát druhé sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že skutečnost, že stěžovateli nebylo v žádné fázi řízení umožněno vyslechnout nebo nechat vyslechnout svědkyni, jejíž výpověď byla výlučným důkazem pro stěžovatelovo odsouzení v trestním řízení, měla s přihlédnutím k tomu, že přijatá vyvažující opatření nebyla za okolností projednávané věci dostatečná, za následek, že trestní řízení jako celek nebylo spravedlivé. Došlo tak k porušení čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

V srpnu 2005 bylo zahájeno vyšetřování krádeže mobilního telefonu české turistiky, ze které byl podezřelý stěžovatel. Na základě žádosti chorvatských orgánů činných v trestním řízení v rámci mezinárodní právní pomoci byla svědkyně v červnu 2006 vyslechnuta Okresním soudem v Chomutově. Uvedla, že v červenci 2005 v Chorvatsku její děti házely na stěžovatele vodou naplněné balóanky. Následně viděla stěžovatele oknem domu, ve kterém pobývaly, jak odcizil ze stolu na terase domu její mobilní telefon. Společně s jedním z dětí stěžovatele sledovaly do jeho domu; stěžovatel odmítl mobilní telefon vrátit. V listopadu 2006 byl stěžovatel obžalován z trestného činu krádeže.

V květnu 2010 v řízení před soudem stěžovatel připustil, že mezi ním a svědkyní došlo k rozepři ohledně chování dětí, avšak odmítl, že by mobilní telefon odcizil. Tuto výpověď podpořila jeho bývalá žena. V říjnu 2010 Městský soud v Šibeniku připustil výpověď české svědkyně jako důkaz, aniž by ji přímo vyslechl. Následně stěžovatele odsoudil k trestu odnětí svobody v délce čtyř měsíců podmíněně. Městský soud dospěl k závěru, že to byl stěžovatel, který vnikl do domu svědkyně, přičemž výpověď svědkyně, která neměla důvod bezdůvodně stěžovatele obvinít, jednoznačně usvědčila stěžovatele z krádeže. Odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel poukazoval na skutečnost, že mu nebylo umožněno vyslechnout svědkyni svědčící proti němu a z toho důvodu mu nebylo zaručeno právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d) Úmluvy.

A. OBECNÉ ZÁSADY

Při posouzení, zda bylo řízení jako celek v případech, kdy je jako důkaz připuštěna výpověď svědka učiněná v přípravné fázi řízení, jenž následně nebyl přítomen a vyslechnut před soudem, spravedlivé, Soud postupuje podle třístupňového testu definovaného v rozsudku *Al-Khawaja a Kahery proti Spojenému království* (č. 26766/05 a 22228/06, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2011).

Soud s odkazem na rozsudek ve věci *Schatschaschwili proti Německu* (č. 9154/10, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2015, § 113 a 116) dále uvedl, že i v případě, kdy není dán závažný důvod pro nepřítomnost svědka, Soud posuzuje, zda výpověď byla jediným či rozhodujícím důkazem a zda existovaly dostatečné vyvažující faktory zajišťující spravedlivé a řádné posouzení spolehlivosti takového důkazu. Soud dále s odkazem na rozsudek ve věci *Al-Khawaja a Kahery proti Spojenému království* (cit. výše) uvedl, že všechny tři kroky testu spolu úzce souvisí a ve svém souhrnu slouží ke zjištění, zda řízení jako celek bylo spravedlivé.

B. POUŽITÍ TĚCHTO ZÁSAD NA PROJEDNÁVANOU VĚC

a) *Zda existoval závažný důvod pro nepřítomnost svědkyně*

Soud předdeslal, že trestní soud musí mít závažné faktické a právní důvody, pro které nelze zajistit přítomnost svědka u hlavního líčení. Pokud existoval závažný důvod pro nepřítomnost svědka, existoval závažný důvod připustit výpověď nevyslechnutého svědka jako důkaz. Povinnost vnitrostátních orgánů učinit vše, co je v jejich silách, za účelem zajištění přítomnosti svědka u hlavního líčení, zahrnuje nutnost pečlivého přezkumu důvodů, pro které nelze jeho účast zajistit s ohledem na konkrétní okolnosti případu.

V projednávané věci se svědkyně neúčastnila hlavního líčení pouze z toho důvodu, že nebyla předvolána. Vnitrostátní orgány nevyvinuly žádné úsilí, aby ji předvolaly, navzdory skutečnosti, že místo jejího pobytu bylo známo. Příslušný spis neobsahuje záznam o tom, že by svědkyně byla vyzvána k podání výpovědi a odmítla jí, např. z důvodu strachu z negativních následků pro ni. Důvody, které vnitrostátní orgány uvedly, byly plynutí času, které mělo mít za následek, že svědkyně by neuvedla žádné nové skutečnosti oproti předchozí výpovědi, skutečnost, že svědkyně bydlela v České republice, a riziko promlčení trestní odpovědnosti.

Soud uvedl, že skutečnost, že svědkyně pobývala mimo Chorvatsko, nebyla ve světle konkrétních okolností případu závažným důvodem pro její nepřítomnost u hlavního líčení. Dle judikatury Soudu skutečnost, že svědek nepobývá ve státě, ve kterém probíhá trestní řízení, není sama o sobě postačující ke splnění požadavků čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy, který vyžaduje, aby stát učinil pozitivní kroky umožňující obžalovanému vyslechnout nebo nechat vyslechnout svědka svědčícího proti němu (*Gabrielyan proti Arménii*, č. 8088/05, rozsudek ze dne 10. dubna 2012, § 81). V projednávané věci se však soud vůbec nepokusil svědkyni předvolat. Pokud jde o plynutí času a riziko, že dojde k promlčení trestní odpovědnosti, Soud zdůraznil, že smluvní státy jsou povinny zorganizovat si svůj právní systém tak, aby vyhovoval požadavkům Úmluvy. Je na vnitrostátních orgánech učinit nezbytná organizační opatření a zajistit, aby se trestní odpovědnost nepromlčela, aniž by byla poškozena práva obhajoby. V daném případě orgány činné v trestním řízení takové kroky neučinily.

b) *Zda byla výpověď nepřítomné svědkyně výlučným nebo rozhodujícím důkazem pro stěžovatelovo odsouzení*

Soud především uvedl, že výlučným důkazem je míněn jediný důkaz proti obžalovanému (*Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království*, cit. výše, § 131). Rozhodující důkaz je usvědčující důkaz takové důležitosti, že bude pravděpodobně rozhodující pro výsledek řízení (*Schatschaschwili proti Německu*, cit. výše, § 123). Výpověď české svědkyně byla výlučným a tudíž i rozhodujícím důkazem, na němž byla založena vina stěžovatele, jelikož jediným dalším svědkem vypovídajícím před soudem byla bývalá žena stěžovatele, která vypovídala v jeho prospěch.

c) *Zda existovaly dostatečné vyvažující faktory, které kompenzovaly obtíže obhajoby*

Soud s odkazem na rozsudek ve věci *Schatschaschwili proti Německu* (cit. výše) uvedl, že v projednávané věci je v rámci třetího kroku testu relevantní zkoumat přístup vnitrostátních soudů k neověřené výpovědi, existenci a sílu dalších usvědčujících důkazů a procesní opatření přijatá k vykompenzování nemožnosti podrobit svědkyni křížovému výslechu během hlavního líčení.

Soud podotkl, že v rozsudcích vnitrostátních soudů není zmínka o tom, že by soudy k výpovědi nepřítomné svědkyně přistupovaly s opatrností, vědomy si její snížené důkazní hodnoty (srov. *Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království*, cit. výše, § 157). Ba naopak, oba soudy založily vinu stěžovatele výlučně na výpovědi nepřítomné svědkyně, když bez podrobného zdůvodnění uvedly, že její výpověď byla věrohodná a pravdivá.

Soud dále uvedl, že vnitrostátní soudy neměly k dispozici žádné další usvědčující důkazy, které by podpořily předmětné svědectví, ani nevyvinuly žádnou snahu další důkazy shromáždit. Děti svědkyně, ačkoli byly přítomny předmětným událostem, nebyly předvolány jako svědci. Současně se policie nepokusila nalézt u stěžovatele nebo v jeho domě mobilní telefon.

Pokud jde o procesní opatření přijatá k vykompenzování nemožnosti podrobit svědkyni křížovému výslechu během hlavního líčení, Soud shledal, že stěžovatel měl v hlavním líčení před Městským soudem v Šibeniku možnost předestřít vlastní verzi událostí a zpochybnit důvěryhodnost svědkyně, jejíž totožnost mu byla známa. Stěžovatel ani jeho právní zástupce však neměl v žádné fázi trestního řízení možnost svědkyni vyslechnout. Stěžovatel nebyl osobně ani formou videokonference přizván k výpovědi svědkyně učiněné českým soudem. Nadto nebyla stěžovateli ani jeho právnímu zástupci dána možnost položit svědkyni otázky písemně. Na hlavním líčení nebyl přehrán videozáznam z výslechu svědkyně. S ohledem na uvedené a na skutečnost, že stěžovatel trval na výslechu svědkyně, bylo zřejmé, že stěžovatel se nevzdal svého práva na její výslech.

d) Posouzení celkové spravedlivosti trestního řízení

Při hodnocení celkové spravedlivosti řízení Soud přihlédl k celku přijatých procesních záruk ve světle zjištění, že výpověď svědkyně byla výlučným důkazem, na kterém byla založena vina stěžovatele. Soud poznamenal, že vnitrostátní soud neměl k dispozici žádné další usvědčující důkazy. Nezdálo se, že by obžaloba vyvinula snahu předložit další důkazy proti stěžovateli. Skutečnost, že stěžovatel svědectví napadl, vypovídal a nechal vyslechnout dalšího svědka, nelze považovat za dostačující procesní záruku, která by vyvážila obtíže obhajoby. Soud přiložil velkou váhu skutečnosti, že vnitrostátní soudy se bez uvedení dostatečných důvodů nepokusily svědkyni předvolat. Dle Soudu nebyla vyvažující opatření vzhledem k významu výpovědi jediné očitě svědkyně dostatečná, aby umožnila náležité a spravedlivé posouzení spolehlivosti její výpovědi. Ani stěžovatel, ani jeho právní zástupce neměl v žádné fázi trestního řízení možnost podrobit svědkyni křížovému výslechu navzdory tomu, že se jednalo o výlučný důkaz v neprospěch stěžovatele. Stěžovatel tak byl odsouzen na základě důkazu, ohledně něhož bylo právo na obhajobu výrazně omezeno. Soud proto dospěl k závěru, že trestní řízení jako celek nebylo spravedlivé a k porušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy došlo.